

گفت‌وگو با مدیران نشر حافظ و گردوی دانش

سامان دهی، زبان مشترک می‌طلبد

محمد دشتی

و از اقدام سازمان پژوهش برای درج نام کتاب‌های مناسب در پایان کتاب‌های درسی یا کتاب‌نامه‌های رشد، به عنوان کاری مثبت که برای ناشران افتخارآمیز است، یاد شد.

در این شماره نیز پای صحبت دو تن از ناشران نشستیم که متن آن پیش روی شماست.

گفت‌وگو با عباس جهانگیری (مدیر انتشارات بین‌المللی حافظ) و سید رضا چایچی از انتشارات گردوی دانش. ابتدا پای صحبت‌های آقای جهانگیری می‌نشینیم.

■ **آقای جهانگیری، چه نظری در مورد سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی دارید؟**

□ سامان‌دهی کتاب‌های آموزشی در کلیات خود موفق بوده است.

اشاره

در دو شماره قبل، گفت‌وگوهایی با ناشران آموزشی داشتیم که اولین آن در حاشیه نمایشگاه کتاب صورت گرفت و در آن گفته شد که بیست و ششمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب فروش خوبی نداشته و از رونق سال‌های گذشته برخوردار نبوده است. اگر هم بازار اندکی برای فروش وجود داشته، مربوط به غرفه‌های کتاب‌های آموزشی و کمک‌درسی بوده است. همچنین، ناشران از ایجاد علاقه‌مندی به مطالعه و کتابخوانی در آموزش و پرورش و بین دانش‌آموزان و هدایت بازار نشر به سوی منابع آموزشی مناسب و مفید صحبت کردند.

در دومین گفت‌وگو با ناشران از آرزوی آنان برای تولید بهترین و استانداردترین کتاب‌ها به کمک آموزش و پرورش سخن به میان آمد

اگر هم در بخشی از اقدامات و اهداف خود جواب نگرفته است، باید با بررسی و کشف حقیقت‌های مربوط به آن، اشکالات موجود را رفع کنیم و به اهدافش نزدیک‌تر شویم.

ببینید، علی‌رغم درج عنوان کتاب‌های مناسب در پایان کتاب‌های درسی، این کتاب‌ها آن‌طور که انتظار می‌رفت در دسترس دانش‌آموزان قرار نگرفته‌اند. جا دارد برای تأثیر بیشتر این کار برنامه‌ریزی شود. ما حدود ۱۰ سالی است که در «انتشارات بین‌المللی حافظ» در زمینه کتاب‌های سال دوم و سوم راهنمایی فعال هستیم، ولی معرفی این کتاب‌ها در پایان کتاب‌های درسی، ما به‌زای مناسبی در معرفی و فروش آن نداشته است. البته بی‌تأثیر بودن آن هم دلیل دارد. یکی از دلایلی این است که معلم این درس اطلاع‌رسانی لازم را انجام نمی‌دهد و شاید خودش هم از وجود چنین فهرستی در پایان کتاب درسی بی‌اطلاع بوده است. این موضوع نشان می‌دهد که سامان‌دهی کاری چندوجهی و مرکب است که معلمان، دانش‌آموزان، خانواده‌ها، مدیران مدارس و دیگر عوامل باید دست به دست هم بدهند تا نتیجه و حاصل نهایی آن در رفتار دانش‌آموز متجلی شود. در این صورت، دانش‌آموزان این آثار را به جای کتاب‌های حل‌المسائل و سؤال و پاسخ می‌خرند و سود اصلی متوجه پدیدآورندگان و ناشران این‌گونه کتاب‌ها می‌شود.

چهار پیشنهادی برای اجرای هرچه موفق‌تر سامان‌دهی کتاب‌های آموزشی دارید؟

□ برای عملیاتی شدن این موضوع، بروشورهایی به معلمان و خانواده‌ها بدهید و به آن‌ها یادآوری کنید، مطلب و موضوعی که در ابتدا یا پایان کتاب درسی درج شده است، مهم و دارای جایگاه خاصی است. نباید به‌عنوان موضوعی فرعی از آن عبور و چشم‌پوشی کنند.

موضوع دیگر این است که اساساً کتاب‌های درسی گنجایش ارائه تمام موضوعات را به شکل مانع و جامع ندارند. در بسیاری از مواقع، چکیده و یا خلاصه‌ای از یک موضوع و یا مفهوم ارائه می‌شود که درک و فهم کل آن به مراجعه به مرجع اصلی نیاز دارد. از آن جایی که ممکن است دانش‌آموزان به دلایل مختلف امکان تهیه همه کتاب‌های معرفی شده را نداشته باشند، خوب است حداقل یک دوره از این کتاب‌ها توسط مدرسه خریداری و در کتابخانه مدرسه نگهداری شود تا توسط معلمان و دانش‌آموزان مورد استفاده قرار گیرد.

آیا حرف و سخنی مد نظرتان هست که مایل باشید آن را به‌عنوان دغدغه و درد دل با مسئول آموزش و پرورش در میان بگذارید؟

□ می‌خواهم یک نکته را صریح‌تر و بدون تعارف بگویم که شاید طرح آن در قالب این سؤال مناسب‌تر باشد: «آیا در انتخاب کتاب‌های مناسب، ملاک‌ها و شاخص‌های تعیین شده، حرف اول را می‌زنند، یا نه، سلائق داوران و کارشناسان هم در آن دخیل است؟!» البته قصد جسارت به همکاران خوبم در آموزش و پرورش را ندارم، اما به دلایلی که به برخی از آن‌ها اشاره می‌کنم، گاهی اوقات برخی امور ما را به چنین تصویری دلالت می‌کنند.

آیا دلیلی هم برای طرح چنین سؤال و دغدغه‌ای دارید که بخواهید به آن اشاره کنید؟

□ بله، عرض می‌کنم. در سال‌های اول شروع طرح، بسیاری از کتاب‌های ما، حالا در بخش ناشر یا مؤلف، انتخاب و معرفی می‌شدند. اما در سال‌های اخیر، با آنکه کتاب‌ها با توجه به تجارب گذشته و توصیه‌های انجام شده کیفی‌تر و پربارتر شده‌اند، انتخاب‌ها محدودتر و کمتر شده‌اند. همین الان من بخشی از این کتاب‌ها را در اختیار دارم که از نظر طراحی، رعایت استانداردها و ویژگی‌ها و

ملاک‌های سفارش شده، بسیار غنی و با کیفیت هستند، اما انتخاب و معرفی نشده‌اند. به همین دلیل من از نگاه خودم این موضوع را دور از انصاف می‌بینم که این کتاب‌ها با چنین ویژگی‌هایی کنار گذاشته شود.

آقای چایچی شما هم از «گردوی دانش» و انگیزه شروع به کار نشر و موضوع سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی برایمان بگویید.

□ انتشارات ما نوپاست و در تاریخ ۱ مرداد ۱۳۹۱ فعالیت‌هایمان را آغاز کرده‌ایم. شاید کار ما از جهاتی سخت باشد، اما از این بابت که از همان ابتدا قصد داریم با استانداردها و ویژگی‌های مورد نظر آموزش و پرورش کار خودمان را مطابقت دهیم، فرصت خوبی برای ما خواهد بود.

ما بعد از دو ماه از آغاز کار خدمت دوستان در مدیریت سامان‌دهی رسیدیم و از آن‌ها راهنمایی خواستیم.

جناب چایچی، با توجه به اینکه انتشارات گردوی دانش نوپاست و شما به تازگی به حوزه نشر آموزشی پیوسته‌اید،

خوب است حداقل یک دوره از کتاب‌نامه‌های رشد توسط مدرسه خریداری و در کتابخانه مدرسه نگهداری شود تا توسط معلمان و دانش‌آموزان مورد استفاده قرار گیرد

استفاده شود. پس چرا شما دوری می‌کنید و سری به دفتر ناشرانی که با شما هم‌سو هستند، نمی‌زنید، تا پس از تألیف و انتشار کتاب، آن را مناسب یا نامناسب اعلام کنید و این همه سرمایه‌گذاری به هدر نرود؟!»

حرف من این است که باید حسن نیت و ارتباط سازنده، حساب شده و سالم بیشتری بین آموزش و پرورش و ناشران آموزشی وجود داشته باشد تا کار سامان‌دهی کتاب‌های آموزشی به سامان برسد. مطمئن باشید تا زمانی که این هماهنگی و همراهی اتفاق نیفتد، بازار و افرادی که به دنبال منافع کوتاه‌مدت و فردی خود هستند، کارشان را جلو خواهند برد. همین الان هم که ما اینجا در کنار هم نشستیم و درباره این مسائل حرف می‌زنیم، شاهد هستید همین ناشرانی که شاید ما به لحاظ استانداردها و رعایت ویژگی‌های لازم برای کتاب‌های آموزشی کارشان را رد کرده‌ایم، بیشترین حجم تبلیغات رادیویی، محیطی و رسانه‌ای را دارند و از همه هم بیشتر می‌فروشند. ما و شما براساس اعتقادات و اهدافی که داریم، با هم یک هدف را دنبال می‌کنیم، اما از مشکلاتی که هسته اصلی معضلات ما را در زمینه انتشارات آموزشی و کمک‌آموزشی تشکیل می‌دهند هم نباید غافل شویم.

■ و حرف آخر!

■ جمع‌بندی حرف من این است که سامان‌دهی زمانی موفق خواهد بود که با ناشران راحت باشد و طرفین با زبان یکدیگر آشنا باشند و برای انجام رسالت‌های مشترکی که دارند، به هم کمک کنند. الان کدام مدیر ما در آموزش و پرورش می‌تواند برود با یک ناشر جلسه بگذارد و حرف‌هایش را بزند. بدون تعارف بگویم که نه آن مدیر چنین کاری می‌کند و نه من ناشر چنین جرئی دارم که به ملاقات یکی از مدیران آموزش و پرورش بروم و نظراتم را مطرح کنم. چون احساس می‌کنم با فضایی که وجود دارد، کاری از پیش نمی‌رود و کار حتی ممکن است بدتر شود. پس در درازمدت باید این جو بدبینی و عدم اعتماد و نگاه سودجویی و رانت‌خواری از این فضا برچیده شود تا ما بتوانیم اهداف این طرح خوب را عملیاتی کنیم.

تا چه حد انگیزه دارید که با سامان‌دهی کتاب‌های آموزشی هم همراه شوید؟

■ من خودم مایلم که در زمینه کتاب‌های استاندارد و مطلوبی که شما آن را توصیه می‌کنید، فعالیت کنم. اما یک محاسبه کوچک از همین الان نشان می‌دهد که در این صورت نباید خیلی دنبال فروش، سود و مسائل اقتصادی باشم. در حالی که اصلاً موفقیت چنین طرحی در گروی آن است که به این دغدغه‌های ناشران پاسخ دهد. واقعاً همین حالا با همه نگاه‌های مثبتی که ناشران به آموزش و پرورش دارند و می‌خواهند با سامان‌دهی همراهی کنند، تا چه حد تضمین وجود دارد که چنین آثاری به فرض تولید و انتخاب شدن، فروش داشته باشند و نه بیشتر، بلکه در حد همین حل‌المسائل‌ها و کتاب‌های کمک‌درسی بفروشند و سود و هزینه کنند؟

حالا با همه این مسائل و مشکلات، بالاخره به هر دلیلی که منطقیست نزد خود ماست، ما قصد کرده‌ایم که کارمان را با هماهنگی طرح سامان‌دهی پیش ببریم و در حدود ۱۵۰ کتابی هم که در مسیر آماده شدن برای چاپ داریم، سعی کرده‌ایم خودمان را به استانداردها و ویژگی‌های اعلام شده برای کتاب‌های کمک‌آموزشی و کمک‌درسی نزدیک کنیم. اما همان‌گونه که همکاران دیگر هم اعلام کردند، انتظار داریم حداقل زمینه و فضای مشخص‌تری برای ارتباط بیشتر و مؤثرتر بین متولیان سامان‌دهی در آموزش و پرورش و ناشران آموزشی که آمادگی این کار را دارند، ایجاد شود تا ما هم بتوانیم اهداف و برنامه‌های خودمان را در این سرمایه‌گذاری سنگین جلو ببریم.

■ تا چه حد معتقدید که باید روابط و تعامل بین ناشران و بدنه آموزش و پرورش توسعه یابد؟

■ ما معمولاً به ادارات آموزش و پرورش تهران و استان‌ها مراجعه می‌کنیم و می‌گوییم: «آقا! شما مگر متولی کار من، ناظر و راهنما کار من نیستید؟ ما کار را برای شما تولید می‌کنیم تا در مدارس از آن

باید حسن نیت و ارتباط سازنده، حساب شده و سالم بیشتری بین آموزش و پرورش و ناشران آموزشی باشد تا کار سامان‌دهی کتاب‌های آموزشی به سامان برسد